

Dalalandetin tuulivoimahankkeen linnustoselvitys

SITOWISE

Päiväys	16.1.2024
Laatijat	Markku Heinonen ja Sini Solala
Tarkastaja	Jaakko Kullberg
Projektinumero	YKK67516

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	3
2	AINEISTOT JA MENETELMÄT	5
	2.1 Linnusto	5
	2.1.1 Pesimälinnusto	5
	2.1.2 Muuttolinnusto	6
3	TULOKSET	10
	3.1 Pesimälinnusto	10
	3.1.1 Linnuston yleiskuvaus	10
	3.1.2 Linnustollisesti huomionarvoiset alueet	11
	3.2 Muuttolinnusto	13
	3.2.1 Laulujoutsen	16
	3.2.2 Metsähanhi	17
	3.2.3 Lyhytnokkahanhi	18
	3.2.4 Tundrahanhi	18
	3.2.5 Merihanhi ja kanadahanhi	18
	3.2.6 Pienet sorsalinnut	18
	3.2.7 Kurki	19
	3.2.8 Maakotka	19
	3.2.9 Merikotka	20
	3.2.10 Suuret haukat	22
	3.2.11 Pienet haukat	22
	3.2.12 Kuovi	23
	3.2.13 Pienemmät kahlaajat	23
	3.2.14 Lokkilinnut	23
	3.2.15 Sepelkyyhky	24
	3.2.16 Tikat	24
	3.2.17 Varislinnut	25
	3.2.18 Muut lajit	26
4	YHTEENVETO	26
5	LÄHTEET	28

16.1.2024

1 JOHDANTO

Tehtävänä oli laatia Uuteenkaarlepyyhyn sijoittuvan tuulivoimahankkeen linnustoselvitys vuonna 2023. Selvityksissä inventoitiin alueen pesimä- ja muuttolinnustoa.

Hankealue sijaitsee Uudenkaarlepyyn ja Kauhavan kaupunkien rajalla noin 16 kilometriä Uudenkaarlepyyn keskustasta kaakkoon ja noin 30 kilometriä Kauhavan keskustasta luoteeseen (Kuva 1). Hankealue on sekä Pohjanmaan että Etelä-Pohjanmaan maakuntien alueella. Länsipuolella aluetta sijaitsee Aspnäsinraitti ja idässä Ekolantie. Hankealue on pinta-alaltaan noin 1650 hehtaaria.

Selvityksen yhteydessä tarkasteltiin kahta YVAssa arvioitavaa vaihtoehtoa. Hankealueelle suunniteltu vaihtoehto yksi (VE1) käsittää 15 tuulivoimalan rakentamisen ja vaihtoehto kaksi (VE2) 11 tuulivoimalan rakentamisen (Kuva 2).

Suunnitellut voimajohtoreitit ovat ilmajohto pohjoisen suuntaan olemassa olevan linjan lounais- tai koillispuolella Sandåsin sähköasemaan saakka, sekä maakaapeli lounaaseen liittyen Storbötetin sähköasemaan etelä- tai pohjoispuolelta.

Hankkeeseen liittyvien voimalinjojen osalta on tehty luontoselvityksiä muissa tuulivoimahankkeissa Uudenkaarlepyyn Björkbackenin ja Storbötetin alueille.

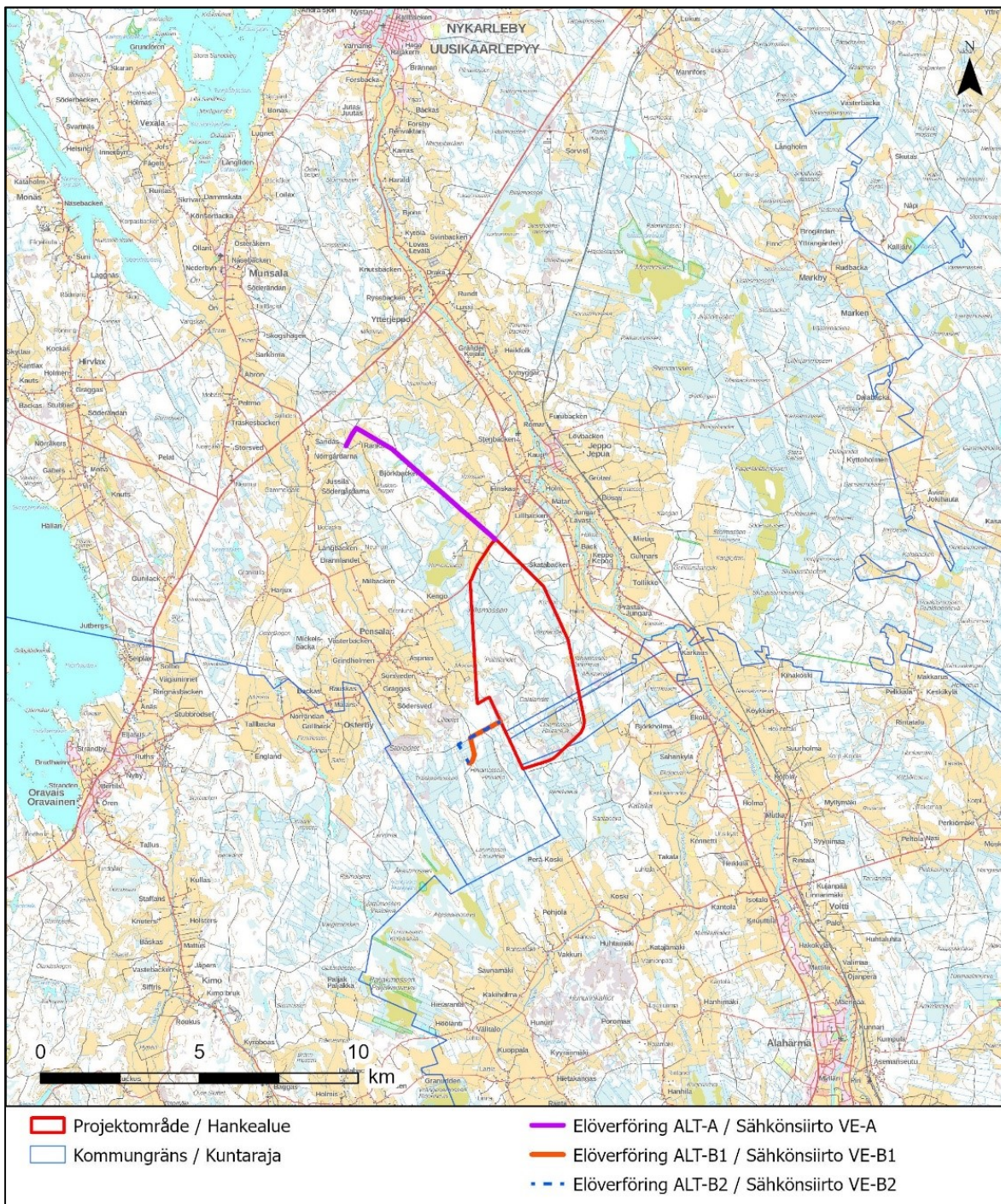
Dalalandetin hankealueelta on olemassa luontoselvitys vuodelta 2022 (Fagerholm 2023), joka pitää sisällään lintujen osalta metson soidinpaikkaselvityksen, pöllöselvityksen sekä hieman tietoa muusta pesimälajistosta.

Luontoselvitykset toimivat YVA-menettelyn arvioinnin pohjana. Keskeistä on ymmärtää maankäytön kannalta oleellisten luontoarvojen merkitys jatkosuunnittelussa.

Työn tilaajana on Prokon Oy. Luontoselvitykset ovat laatineet linnuston osalta biologit FM Markku Heinonen, FM Aappo Luukkonen sekä EAT Sini Solala Sitowise Oy:stä ja opiskelija Oiva Latvalehto.

16.1.2024

Kuva 1. Dalalandetin hankealueen rajaus ja vaihtoehtoiset sähkösiirtoreitit.

16.1.2024

2 AINEISTOT JA MENETELMÄT

2.1 Linnusto

Tavoitteena oli selvittää linnuston yleiskuva, arvokkaat linnustokohteet ja suojelullisesti huomionarvoisten lajien esiintyminen. Työhön kuului kevät- ja syysmuutonseuranta sekä pesimälinnustoselvitys. Lumijälkilaskennoista saatiin lisätietoa kanalinutilanteesta.

Selvityksiä varten hankittiin tiedot uhanalaisista ja silmälläpidettävistä lajeista sekä pöllöistä ja petolinnuista hankealueelta ja sen ympäristöstä (Suomen lajitietokeskus 2023; aineistopyynnot 25.4. ja 5.5.2023). Suojelualueiden, suojeluohjelmakohteiden ja Natura 2000 -alueiden sijainnit koottiin Maanmittauslaitoksen paikkatietoikkunasta ja linnustollisesti arvokkaat kohteet (IBA-, Finiba- ja Maali-alueet) sekä lintujen päämuuttoreitit Birdlife Suomen paikkatietoaineistoista. Lajiston osalta keskityttiin valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisiin (CR, EN, VU) ja silmälläpidettäviin lajeihin (NT) (Punaisen kirjan verkkopalvelu 2019) sekä lintudirektiivin liitteen I lajeihin (DIR) ja kansainvälisiin vastuulajeihin (EVA).

Lähtöaineistona käytettiin osin myös olemassa olevaa tietoa lähellä sijaitsevien muiden tuulivoimahankkeiden kaavoituksen yhteydessä tehdyistä pesimä- ja muuttolinnustoinventoinneista.

Linnustoselvityksen maastotöistä vastasivat biologit FM Aappo Luukkonen (pesimälinnusto, kevätmuutonseuranta), FM Markku Heinonen (syysmuutonseuranta) ja EAT Sini Solala (kevätmuutonseuranta) sekä opiskelija Oiva Latvalehto (kevätmuutonseuranta). Tulokset raportoivat Markku Heinonen ja Sini Solala.

2.1.1 Pesimälinnusto

Pesimälinnustoselvityksessä käytiin läpi selvitysalue huomioiden erityisesti luonnontilaisimmat biotoopit ja muut linnuston kannalta merkittäväksi arvioidut ympäristöt. Karttatarkastelun sekä muiden maastotöiden (mm. lumijälkikäynnit) perusteella tunnistettiin pesimälinnuston maastokartoitusta varten arvokkaimmat alueet, kuten alueen luonnontilaisimmat metsät. Linnustoselvitykset kohdennettiin suojelullisesti arvokkaiden lintulajien selvittämiseen, joita ovat luonnonsuojelulailla ja -asetuksella säädettyt erityistä suojelua vaativat lintulajit,

16.1.2024

uhanalaiset ja silmälläpidettävät lintulajit sekä alueellisesti uhanalaiset lintulajit ja EU:n lintudirektiivin liitteen I mukaiset lajit.

Laskentakierroksilla selvitysalue kuljettiin läpi aamuyön ja aamupäivän välisenä aikana mahdollisimman kattavasti laulavia tai varoittavia lintuja kuunnellen. Pesimähavainnoiksi tulkittiin kaikki paikallisena sopivassa elinympäristössä oikeana ajankohtana olleet yksilöt.

Pesimälinnustoa kartoitettiin yhdeksänä päivänä 30.5.–15.6.2023. Pesimälinnustollisesti arvokkaat alueet rajattiin sekä havaittujen lajien että elinympäristön potentiaalisuuden perusteella.

Tausta-aineistona toimi 2022 tehty selvitys alueen metsäkanalinnuista ja pöllöistä (Fagerholm 2023). Lisätietoa lähiseudun pesimälinnustosta on julkaistu mm. hankealueen pohjoispuolella sijaitsevan Björkbackenin alueen linnustoselvityksessä (Tuohimaa 2021).

Epävarmuustekijät

Lintujen pesimäkannoissa on paljon vuosittaista vaihtelua. Yhden vuoden aikana tehdyt selvitykset eivät koskaan anna täydellistä kokonaiskuvaa lintujen pesinnöistä selvitysalueella. Koko hankealueen linnustoa ei edes pyritty täydellisesti selvittämään. Selvitykset kohdennettiin linnuston kannalta potentiaalisesti arvokkaimpiin elinympäristöihin. Epävarmuustekijöiden vaikutuksia voidaan pienentää arvioimalla kunkin elinympäristön potentiaalia, sillä mahdollisesti pesiville huomionarvoisille lintulajeille.

2.1.2 Muuttolinnusto

Muuttolinnustoa seurattiin vuonna 2023 kevätmuuton osalta yhteensä kahdeksana päivänä huhtikuussa ja syysmuuton osalta 10 päivänä syys-marraskuussa (taulukot 1 & 2). Muutonseurantapaikkoja oli neljä (kuva 3). Ne valittiin huomioiden lintujen muuttosuuntien ja mahdollisimman laajan näkyvyyden perusteella. Syysmuuton seurannoissa muuttoa tarkkailtiin myös kahdesta pisteestä hankealueen sisällä. Näin saatiin tarkempaa tietoa lintujen muuttokäyttäytymisestä itse hankealueella, vaikka näkymät ympäristöön olivat rajoitetummat kuin lähipelloilla. Suppeamman näkyvyyden vuoksi eri paikoilta havaittujen lintujen jakauma suhteessa hankealueeseen ei ole keskenään vertailukelpoinen.

16.1.2024

Seurantapaikoilta tarkkailtiin lintujen liikkeitä kaikissa suunnissa, vaikka erityinen huomio olikin hankealueen ylittävässä linnustossa. Lisäksi seurattiin lähialueiden peltojen muuttolintukertymiä.

Muutonseurannassa kirjattiin ylös säätiedot, lintulaji, lukumäärä, lentosuunta, etäisyys seurantapaikasta, lentokorkeus, ohituspuoli ja muuttosuunta. Lentokorkeudet kirjattiin suhteessa törmäyskorkeuteen, millä tarkoitetaan tuulivoimalan roottorin lapakorkeutta (n. 100–300 m). Seuranta ajoitettiin pääosin auringonnousun ja iltapäivän välille.

Muutonseurannoissa ei huomioitu rastaita, peippolintuja, kirvisiä eikä muitakaan pikkulintuja. Erityistä huomiota kiinnitettiin metsähanheen, laulujoutseneen, merikotkaan ja kurkeen, joiden päämuuttoreitit suuntautuvat alueen tai lähiseudun kautta. Siksi seurantajaksoja pyrittiin ajoittamaan näiden lajien kannalta suotuisiin muuttosäihin ja -ajankohtiin, jotka ovat toki otollisia myös suurimmalle osalle muista kookkaista lintulajeista.

Muuttolentoa ei ole aina helppo erottaa paikallisten tai kiertelevien lintujen pienimuotoisemmasta liikehännästä. Jokainen lentohavainto antaa kuitenkin tietoa mm. lintujen käyttämistä reiteistä ja lisätietoa törmäysriskin arviointiin. Tällaisia paikallissiirtymiä sisältyy muuttoaineistoon paljon, vaikka lyhyimpiä, selvästi paikallisten lintujen lentoja ei olekaan huomioitu. Erityisen suuri osuus siirtymähavainnoista koskee lokiin, varislintujen ja sepelkyyhkyjen havaintoja, mutta huomattava osa myös mm. merikotkan ja laulujoutsenen kirjauksista on siirtymähavaintoja. Paikallisten lintujen läsnäolosta seuraa myös se, että samojen yksilöiden lentoja tulee kirjatuksi eri seurantapäivinä. Useampana päivänä havaittujen yksilöiden osuus on oletettavasti suuri ainakin korpilla ja merikotkalla. Paikallisten tai kiertelevien lintujen osuus on varsinkin varis- ja lokkilintujen osalta syysmuuttohavainnoissa selvästi kevättä suurempi.

Seurantapisteiltä oli näköyhteys läheisille, hankealueen luoteispuolella sijaitseville Jepuan kahdelle tuulivoimalalle. Näin tarjoutui tilaisuus seurata lintujen käyttäytymistä jo valmiiden voimaloiden läheisyydessä. Jepuan voimalat ovat tosin kooltaan pienempiä kuin hankealueelle kaavaillut voimalat.

Muutonseurantojen tulosten arvioinnissa hyödynnettiin muita lähialueilla tehtyjä muutonseurantoja. Aiemmin muuttolinnustoa on havainnoitu Vöyrin alueella neljässä pisteessä (Mäkelä & Rinne 2014), joista yksi on käytännössä sama kuin Aspnäsin havaintopiste 2023. Hankealueen pohjoispuolella sijaitsevan

16.1.2024

Björkbackenin alueen linnustoa on selvitetty äskettäin perusteellisesti (Tuohimaa 2021). Jo näiden selvitysten ansiosta muuton yleiskuva seudulla on varsin hyvin selvillä. Lähtöaineistona käytettiin BirdLife Suomen päämuuttoreittiaineistoa (Lehtiniemi & Toivanen 2023).

Taulukko 1. Kevätmuuton seurannan havainnointipäivämäärät, -paikat, -ajat ja sää. Tuuli m/s, pilvisyys 0-8/8.

Päivämäärä	Seurantapaikka	Seuranta-aika	Sää (lämpötila, tuuli, pilvisyys)
4.4.	Aspnäs	11:00-	-
6.4.	Aspnäs	11:30-12:00	-
11.4.	Aspnäs	14:00-15:00	+8°C, 1-3 SE, 7/8
12.4.	Aspnäs	8:00-	-
17.4.	Måtar/Aspnäs	8.45-15:00	+2°C, 5 SE, 6/8 -> +7°C, 2 SE, 8/8
18.4.	Måtar/Aspnäs	7:45-13:30	+2°C, 2 SE, 0/8 -> +8°C, 4 N, 0/8
19.4.	Måtar/Aspnäs	7:00-12:30	-1°C, 1 N, 7/8 -> +9°C, 3 SW, 7/8
20.4.	Måtar/Aspnäs	6:30-13:50	+2°C, 2E, 4/8 -> +9°C, 2W, 7/8 -> 11°C, 3W, 7/8

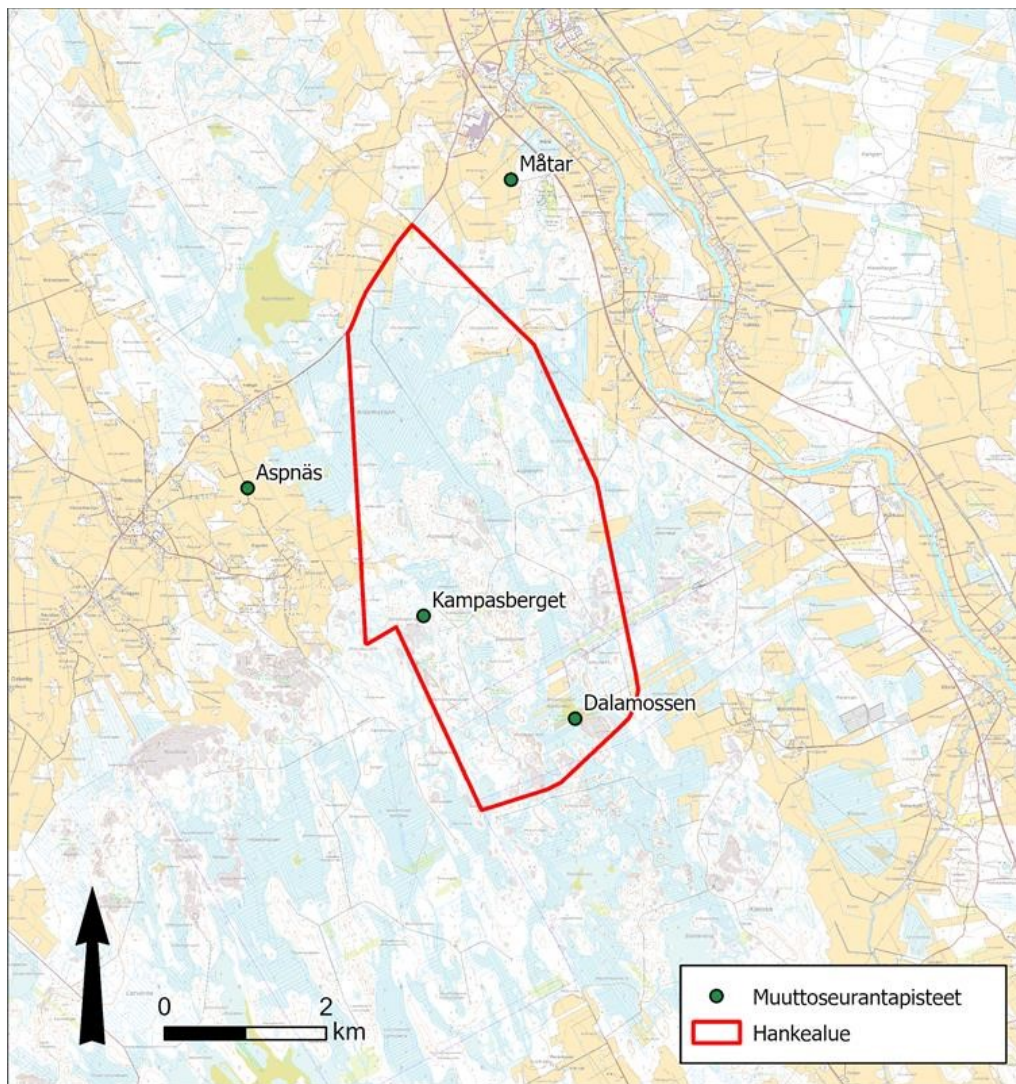
Taulukko 2. Syysmuuton seurannan havainnointipäivämäärät, -paikat, -ajat ja sää. Tuuli m/s, pilvisyys 0-8/8.

Päivämäärä	Seurantapaikka	Seuranta-aika	Sää (lämpötila, tuuli, pilvisyys)
14.9.	Kampasberget	8.05-14.10	+7°C -> +15°C, tyyntä->4-5 N, 1->4/8
15.9.	Aspnäs	7.30-14.10	-1°C -> +15°C, tyyntä->5-6 E->SSE->SSW, 4->3/8
27.9.	Måtar	8.00-13.00	+13°C -> +16°C, 5-10-S, 8/8. Lopussa sateenuhka.
28.9.	Dalamossen	9.20-16.30	+11°C -> +16°C, tyyntä-> 2-5 SW, 7->4/8. Näkyvyys aluksi 2-5 km, sumupilvet väistymässä-> selkeni lopulta.
5.10.	Aspnäs	8.05-15.10	+4°C -> +7°C, tyyntä -> 4-7 NNE->N->NW, 6->4/8

16.1.2024

6.10.	Dalamossen	8.50-14.20	-2°C -> +8°C, tyyntä -> 4-7 SW, 1->8/8
18.10.	Aspnäs	8.50-15.05	-4°C, -> +4°C, tyyntä -> 5-9 SW, 5->6/8
19.10.	Dalamossen	9.40-15.20	-3°C -> +3°C, 2-4 -> 4-7 NE, 0->1/8. Ohut lumipeite.
12.11.	Aspnäs	9.00-13.15	-3°C -> -2°C, 5-10 -> 4-7 E, 8/8. Lunta hyvin ohuelti, ei kattavasti -> heikko lumisade.
13.11.	Dalamossen	9.40-13.30	-3°C, 2-4 -> 7 NE, 5->8/8. Lunta n. 5 cm.

Kuva 3. Lintujen kevät- ja syysmuuton seurantapisteen.

16.1.2024

Epävarmuustekijät

Lintujen muutossa on paljon vuosittaista vaihtelua. Yhden vuoden aikana tehdyt muutonseurannat eivät koskaan anna täydellistä kokonaiskuvaa lintujen muutosta, vaikka seurannat kattaisivat koko muuttokauden. Yhden havainnoitsijan voimin tehtävissä muutonseurannoissa päästään parhaimmillaankin vain noin 60–70 % havaintotarkkuuteen ja aina osa muuttavista linnuista jää havaitsematta. Näitä epävarmuuksia voidaan pienentää käyttämällä BirdLife Suomen tuottamaa lintujen päämuuttoreitit -paikkatietoaineistoa. Muiden lähellä sijaitsevien tuulivoimahankkeiden (useampia hankealueelta länteen ja Björkbackenin pohjoispuolella) muutonseuranta-aineistot lisäävät yksityiskohtaisempaa ja monipuolisempaa kuvaa lintujen muutosta seudulla.

3 TULOKSET

3.1 Pesimälinnusto

3.1.1 Linnuston yleiskuvaus

Hankealueelle ja sen lähiympäristöön ei sijoitu valtakunnallisesti (FINIBA) tai maakunnallisesti (MAALI) arvokkaita linnustokohteita.

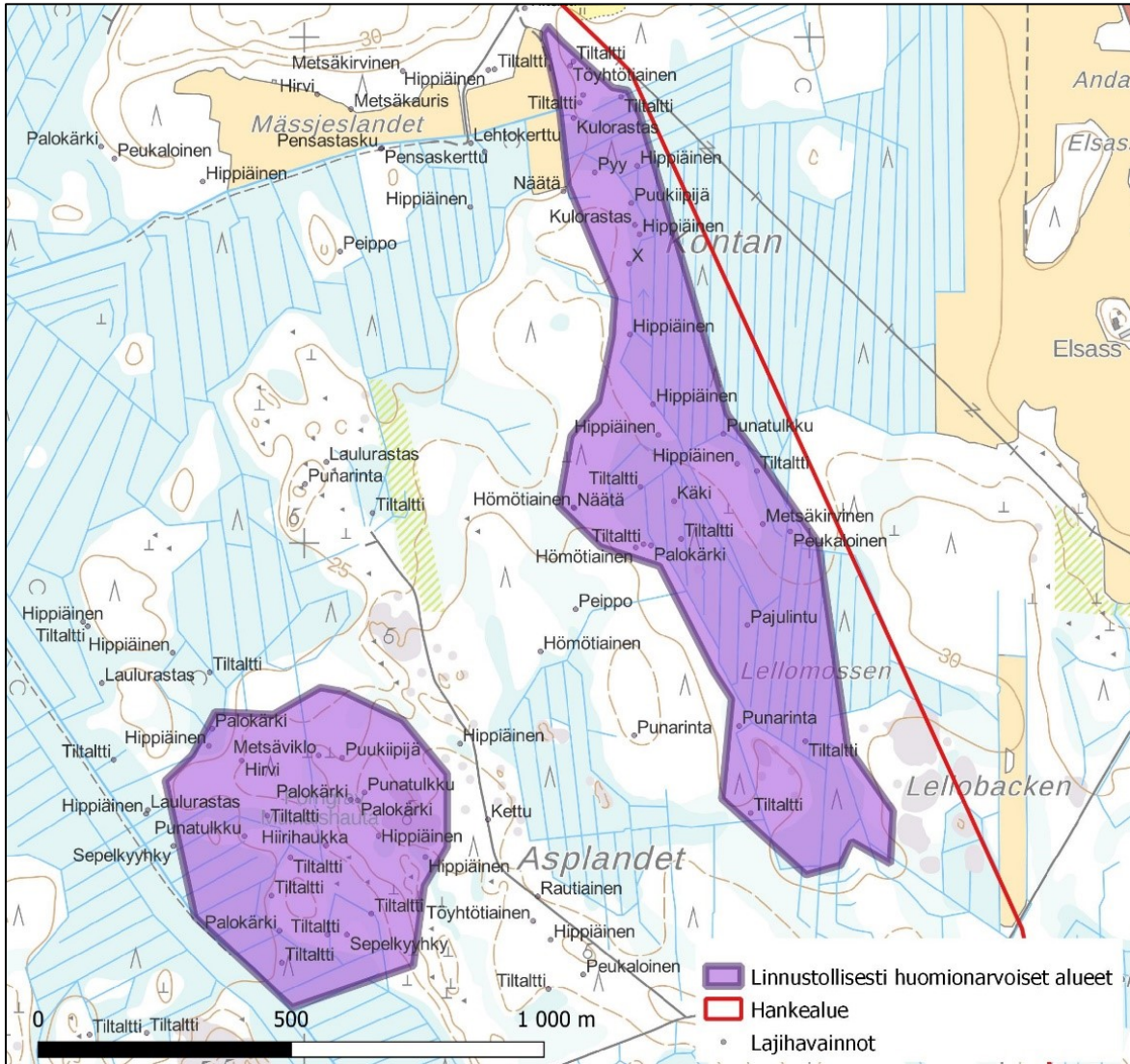
Hankealueen metsät ovat valtaosin tavanomaista, melko nuoria talousmetsiä. Lähes kaikki turvepohjaiset alueet ovat ojitettuja. Reheviä alueita on vähän. Linnusto koostuu valtaosin tavallisista, ympäristövaatimuksiltaan joustavista metsälajeista, kuten pajulintu, metsäkirvinen, rautiainen, peippo ja punarinta. Useat kuusikoita suosivat lajit olivat varsin runsaita, kuten hippiäinen, laulurastas ja poikkeuksellisen runsaana esiintynyt tilitatti. Rehevähkötä maastonkohtia suosivista lajeista hankealueella esiintyi mm. peukaloinen, lehtokerttu, pyrstötiainen ja lehtokurppa.

Uhanalaista ja muuta huomionarvoista metsälajistoa edustavat mm. pyy (VU, DIR), leppälintu (EVA), hömötiainen (EN), töyhtötiainen (VU) ja harvalukuinen pähkinähakki. Uhanalaisiksi taantuneista tiaislajeista hömötiaisella lienee havaintopaikkojen perusteella alueella ainakin neljä reviiriä, töyhtötiaisella viidestä kuuteen. Hankealueen pohjoisosan Mässjelandetin pellonreunalajistoon lukeutuvat pensaskerttu (NT) ja pensastasku (VU). Kurki (DIR) on pesimäaikaan hyvin piilotteleva, eikä sen pesinnästä saatu varmuutta, kahdesta havainnosta huolimatta.

16.1.2024

3.1.2 Linnustollisesti huomionarvoiset alueet

Kuva 4. Linnustollisesti huomionarvoisimmat alueet hankealueen pohjoisosassa lajihavaintoineen. Alerajausten perusteena on metsälintujen korkeampi tiheys sekä eräiden huomionarvoisten lajien esiintyminen.

Alueelta rajattiin linnustollisin perustein kolme arvokasta aluetta. Kahdella pohjoisimmalla alueella (kuva 4) metsälintujen tiheys oli korkeampi kuin hankealueen muissa osissa. Sen lisäksi alueilla on joidenkin uhanalaisten ja harvalukuisten lajien reviirejä. Harvalukuisista lajeista läntisemmälle alueelle ulottuivat metsäviklon, hiirihaukan (VU) ja palokärjen (DIR) reviirit. Itäisemmän alueen harvalukuisia huomionarvoisia lajeja olivat käki, kulorastas ja uhanalaiset

16.1.2024

hömötiainen (EN) ja töyhtötiainen (VU). Muuhun lajistoon kuuluvat mm. sepelkyyhky, peukaloinen, hippiäinen, puukiipijä, laulurastas, punarinta, punatulkku ja huomattavan runsaana esiintynyt tiltalti.

Lisäksi linnustollisesti arvokkaaksi alueeksi määriteltiin Fagerholmin (2022) selvittämä metson (DIR, EVA) soidinalue. Soidinalueen sijainti on esitetty toisessa, vain viranomaiskäyttöön tarkoitetussa raportissa.

Uhanalaisia tai muuten huomionarvoisia lajeja, kuten hömötiainen (EN) ja töyhtötiainen (VU), asustaa hankealueella harvakseltaan myös edellä kuvailtujen alueiden ulkopuolella.

Edellä määriteltyjä linnustollisesti arvokkaita alueita ei tarvitse huomioida tuulivoima-alueen suunnittelussa sen tarkemmin kuin mitä maankäyttöä muuten ohjaavassa lainsäädännössä esitetään.

3.1.2 Kanalinnot

Metsäkanalintujen soidinalueita selvitettiin 2022 (Fagerholm 2023), jolloin hankealueelta löydettiin yksi metson soidinpaikka. Metsoja (DIR, EVA) ja niiden jälkiä havaittiin alueella myös kevään 2023 lumijälkiselvityksen ja syksyn muuttolintuselvityksen yhteydessä.

Hankealueen kanalintulajistoon kuuluvat myös teeri ja pyy. Pesimälinnusto- ja muissakaan selvityksessä ei kuitenkaan paikannettu teeren (DIR, EVA) soidinpaikkoja. Teerien syyssoidinta havaittiin useana aamuna muutonseurannan yhteydessä. Niiden soidinpaikkoja saattaa olla esim. alueen suurimmilla hakkuuaukeilla ja pelloilla. Pyy (VU, DIR) asustaa harvakseltaan hankealueella sopivissa metsäisissä ympäristöissä.

3.1.3 Pöllöt

Pöllöjä selvitettiin keväällä 2022 (Fagerholm 2023), jolloin havaittiin yksi viirupöllön (DIR) reviiri. Hankealueen nuorehkot metsät niukkoine kolopuineen tarjoavat pöllöille vain vähän sopivaa elinympäristöä (Fagerholm 2023). Pesimälinnustoselvityksessä 2023 havaittiin viirupöllöemo ja maastopoikanen hankealueella. Vaikka havaintopaikka oli melko kaukana edellisvuoden reviirin sijainnista, kyse saattaa hyvinkin olla saman reviirin linnuista.

16.1.2024

Lajitietokeskuksen aineistossa (Suomen lajitietokeskus 2023) on joitakin vanhoja havaintoja hankealueella havaituista pöllöistä. Tuoreimmatkin havainnot olivat yli kymmenen vuotta vanhoja.

3.1.4 Päiväpetolinnut

Vuoden 2023 pesimälinnustoselvityksessä hankealueella kohdattiin varoiteleva hiirihaukka (VU). Lajin reviiri todennäköisesti sijoittuu hankealueelle. Alueen pariskunta mahdollisesti nähtiin syyskuussa muutonhavainnoinnin yhteydessä (ks. kpl 3.2.10). Syysmuutonhavainnoinnin perusteella kanahaukka (NT) saattaa asustaa hankealueen reunaosissa tai hankealueen tuntumassa (kpl 3.2.10). Lähialueelta on muiden tuulivoimahankkeiden selvityksissä todettu ainakin yksi kanahaukan reviiri (Tuohimaa 2021). Alueelta, missä useimmat syksyiset kanahaukat nähtiin, on etäisyyttä lähialueen reviirille kuitenkin useita kilometrejä.

Lajitietokeskuksen aineistossa (Suomen lajitietokeskus 2023) on joitakin yli kymmenen vuotta vanhoja havaintoja hankealueella havaituista päiväpetolinnuista.

3.2 Muuttolinnusto

Hankealue sijoittuu metsähanhen kevät- ja syysmuutonaikaiselle päämuuttoreitille. Luoteispuolelle, rannikon tuntumaan sijoittuu laulujoutsenen sekä kevät- ja syysmuutonaikaisen päämuuttoreitti. Hankealueen luoteispuolelle, mutta enemmän mantereelle painottuen, kasautuu myös kurjen muuttoa keväällä ja syksyllä, vaikka varsinainen pohjoisten kurkien päämuuttoreitti sijaitsee idempänä Pohjanmaalla (Lehtiniemi & Toivanen 2023).

Alueen länsi-, pohjois- ja itäpuolen laajat peltoalueet ohjaavat jossain määrin hanhien ja joutsenten, mutta myös monien muiden lajien liikkeitä. Pensalan- ja Jepuantietä reunustavat pellot ovat merkittäviä muuttolintujen levähdyspaikkoja etenkin joutsenten ja hanhien osalta.

Tietoja kookkaampien lintujen muutosta on koottu taulukoihin 3 ja 4. Muuttolintujen esiintymistä kuvaillaan ohessa tarkemmin laji- ja lajiryhmäkohtaisesti. Aiemmissa seudulla tehdyissä lintuselvityksissä muuton yleiskuvaa on selvitetty varsin kattavasti (Mäkelä & Rinne 2014, Tuohimaa 2021). Nämä tutkimukset muodostavat hyvän vertailupohjan vuoden 2023 selvityksen tulosten arviointiin.

16.1.2024

Taulukko 3. Kevätmuutonseurannan havainnot vuonna 2023. Lyhenteet: CR äärimmäisen uhanalainen, EN erittäin uhanalainen, VU vaarantunut, NT silmälläpidettävä; DIR lintudirektiivin liitteen I laji; EVA kansainvälinen vastuulaji.

Laji	Yksilömäärä yhteensä	Törmäyskorkeudella lentäneiden määrä	Hankealueen läpi lentäneiden määrä
Laulujoutsen (DIR, EVA)	84	21	26
Metsähanhi (VU, DIR, EVA)	548	438	420
Lyhytnokkahanhi	62	0	62
Tundrahanhi	47	24	26
Kanadanhanhi	1	0	0
Hanhilaji	34	0	2
Merikotka (DIR)	4	1	3
Sinisuohtaukka (VU, DIR)	1	0	1
Piekana (EN)	2	2	2
Hiirihaukkalaji	1	0	0
Varpushaukka	1	0	0
Kanahaukka (NT)	1	0	1
Tuulihaukka	1	1	0
Kurki (DIR)	76	17	75
Kuovi	46	11	33
Metsäviklo	1	0	1
Naurulokki (VU)	8	7	7
Kalalokki	1	0	1
Harmaalokki (VU)	5	0	0
Sepelkyyhky	14	0	0

16.1.2024

Taulukko 4. Syysmuutonseurannan havainnot vuonna 2023. Lyhenteet, ks. taulukko 3.

Laji	Yksilömäärä yhteensä	Törmäyskorkeudella lentäneiden määrä	Hankealueen läpi lentäneiden määrä
Laulujoutsen (DIR, EVA)	121		72
Metsähanhi (VU, DIR, EVA)	988	504	875
Harmaahanhilaji	209	73	165
Hanhilaji	1829	792	1754
Sinisorsa	3		
Pieni vesilintu	1		1
Isokoskelo (NT, EVA)	14	4	14
Koskelolaji	3		3
Mehiläishaukka (EN, DIR)	1		1
Merikotka (DIR)	25	13	16
Ruskosuohaukka (DIR)	1		1
Sinisuohaukka (VU, DIR)	5	1	4
Piekana (EN)	4	3	2
Hiirihaukka (VU)	2	2	2
Iso haukkalaji	2	2	1
Maakotka (VU, DIR)	1		1
Kotkalaji	1		
Varpushaukka	30	9	21
Kanahaukka (NT)	10	1	7
Kana/varpushaukka	2		2
Tuulihaukka	3	1	2
Ampuhaukka (DIR)	4		3
Pieni haukkalaji	1		1
Töyhtöhyppä	10		10

16.1.2024

Kapustarinta (DIR)	1		
Suokukko (CR, DIR)	4		
Taivaanvuohi (NT)	10		1
Kalalokki	254		146
Naurulokki (VU)	6		1
Harmaalokki (VU)	389	82	328
Lokkilaji	402	90	127
Kurki (DIR)	84	59	84
Sepelkyyhky	108	1	80
Palokärki (DIR)	1		1
Käpytikka	17		16
Pohjantikka (DIR, EVA)	1		1
Harmaapäätikka (DIR)	1		1
Keskikokoinen tikka	11	1	11
Närhi (NT)	205	1	204
Pähkinähakki	4	1	3
Naakka	413	34	408
Varis	41	14	38
Korppi	42	2	29

3.2.1 Laulujoutsen

Laulujoutsenia (DIR, EVA) havaittiin keväällä 84 yksilöä (19 parvea). Lennot suuntautuivat pääosin pohjoiseen ja koilliseen. Syksyllä joutsenia havaittiin 121 yksilöä (22 parvea). Määriä voi pitää melko alhaisena, huomioiden valtakunnallisen päämuuttoreitin läheisyyden. Joutsenten muutto tapahtuu tyypillisesti matalalla, hieman puiden latvojen yläpuolella, vaikka voi tapahtua huomattavasti korkeammallakin. Keväisistä parvista kahdeksan (36 %) lensi törmäyskorkeudella, sen sijaan kaikki havaitut syysparvet lensivät törmäyskorkeuden alapuolella. Syksyllä liikehdintää oli 5.10. alkaen. Lokakuun lennoista huomattava osa oli

16.1.2024

paikallisuonteisia perhekuntien tai muiden pienten parvien siirtymiä, jotka tapahtuivat matalalla peltoalueita myötäillen. Osin lennot jatkuivat pohjoisiin ilmansuuntiin, mitä luultavasti selittää lähiseutujen ruokailupaikat.

Varsinaista muuttoa havaittiin vasta marraskuun puolella 12.11., suuntautuen silloinkin osaksi peltoalueiden mukaisesti. Vuonna 2023 talvikausi alkoi pohjoisessa aikaisin, ja ilmeisesti huomattavaa muuttoa oli jo edellisviikolla, jolloin pohjoisempana muuttoa suuntautui ainakin rannikolle (Tiira-havaintopalvelun tietoja). – Joutsenia kerääntyy seudun peltoalueille muuttoaikaan (mm. Tuohimaa 2021). Huhtikuussa 2023 suurehkoja paikalliskeräntymiä havaittiin Munsolin–Nymunsolin, Näverholmsmossenin, Österbyn ja myös hankealueen viereisen Aspnäsin tienoon pelloilla (n. 100, n. 400, n. 50 ja 109 yks.). Lokakuussa 2023 suurimpia paikalliskeräntymiä havaittiin Österbyn, Munsolin ja Finskasin Stubbängenin pelloilla (72, n. 145 ja n. 100 yks.).

3.2.2 Metsähanhi

Hankealue sijoittuu metsähanhen (VU, DIR, EVA) kevät- ja syysmuutonaikaiselle päämuuttoreitille. Metsähanhi on muuttoaikanaan selvästi runsain hanhilaji alueella ja tässä lajitarkasteluun on yhdistetty myös lajilleen määrittämättömät hanhet. Syksyllä muita hanhilajeja ei määritettykään. Lajilleen määritettyjä metsähanhia nähtiin keväällä 548 (34 parvea), ja tarkemmin määrittämättömiä hanhia 34 yksilöä (2 parvea). Keväällä parhaat muuttopäivät olivat 19.–20.4. (414 yks., yhteensä 71 % hanhista). Syksyllä metsähanhia nähtiin 988 (22 parvea), ja kaikkia hanhia havaittiin 3026 yksilöä (59 parvea). Hanhien muutto keskittyi syksyllä voimakkaasti kolmeen hyvään muuttopäivään (5.–19.10.). Sekä kevät- että syysmuutto tapahtui laajalti hankealueen päällä ja ympäristössä ilman selvää keskittymistä. Metsähanhista lensi törmäyskorkeudella keväällä 80 % (24 parvea), syksyllä linnuista lensi 45 % (24 parvea) törmäyskorkeudella. Osa parvista lensi myös törmäyskorkeuden yläpuolella. – Metsä- ja muita hanhia kerääntyy seudun peltoalueille kevätmuuttoaikaan (mm. Tuohimaa 2021). Huhtikuussa 2023 suurehkoja paikalliskeräntymiä havaittiin Nymunsolin, Näverholmsmossenin ja Österbyn tienoon pelloilla (enimmillään n. 300, n. 450 ja n. 100 yks.). Syksyllä metsähanhia ei alueella juuri levähdä (mm. Tuohimaa 2021) eikä niitä havaittu vuoden 2023 peltotarkistuksillakaan.

16.1.2024

3.2.3 Lyhytnokkahanhi

Lyhytnokkahanhi on viime vuosikymmeninä vakiintunut säännölliseksi läpimuuttajaksi länsirannikon tuntumassa. Laji esiintyy usein lähisukulaisensa metsähanhen kanssa. Kevätmuutolla nähtiin kaksi parvea 12.4. Kumpikin parvi muutti törmäyskorkeuden alapuolella.

3.2.4 Tundrahanhi

Tundrahanhi on viime vuosikymmeninä tullut säännölliseksi läpimuuttajaksi myös länsirannikon tuntumassa, vaikka muuton painopiste on selvästi itä- ja kaakkois-Suomessa. Laji esiintyy usein metsähanhen kanssa. Kevätmuutolla nähtiin 47 yksilöä (6 parvea). Metsähanhen tapaan linnuista huomattava osa (51 %, kaksi parvea) muutti törmäyskorkeudella.

3.2.5 Merihanhi ja kanadanhanhi

Merihanhi pesii pääasiassa saaristossa ja lajin muutto painottuu rannikon tuntumaan, kuten Björkbackenin tuulivoimahankkeen seurannoissakin havaittiin (Tuohimaa 2021). Lajia nähtiin niukasti, kevätmuutolla kaksi pientä parvea 12.4. ja 18.4. Toinen parvi muutti törmäyskorkeuden ala-, toinen yläpuolella. Keväällä ja alkusyksyllä rannikonläheisillä pelloilla on merihanhiin kerääntymiä. Keväällä Nymunsolin pelloilla havaittiin 20 merihanhea 18.4. Alkusyksyllä havaitut määrät ovat paljon suurempia (mm. Mäkelä & Rinne 2014).

Kanadanhanhia nähtiin 12.4 vain yksi törmäyskorkeuden alapuolella lentänyt yksilö.

3.2.6 Pienet sorsalinnut

Pienempiä sorsalintuja syksyllä havaittiin vain hyvin vähän. Kolme paikallista sinisorsaa nousi pellonojasta ja jatkoi matalalla peltoaukeita seuraillen länteen. Samankaltaisella siirtymälennolla Aspnäsinraitin varressa nähtiin varsinaisen muutonseurannan jo päätyttyä 14 sinisorsaa. Lisäksi nähtiin yksinäinen vesilintu muutolla, mahdollisesti kyseessä oli telkkä. Koskeloita nähtiin 17 yksilöä (6 parvea), näistä lähes kaikki määritettyjä isokoskeloita (NT, EVA). Isokoskelot muuttavat säännöllisesti varsin korkeallakin, havaituista parvista kaksi lensi törmäyskorkeudella.

16.1.2024

Sorsia kerääntyy ruokailemaan seudun pelloille muuttoaikoina. Yksi puolisuikeltajasorsien kerääntymispaikoista oli Österbyn pellonojaksi oikaistu Rauskasbäcken, missä oli n. 120 sinisorsaa, viisi haapanaa (VU, EVA) ja yksi tavi (EVA) 18.10. Puolisuikeltajien muutto tapahtuu pääosin yöaikaan, joten niitä nähdään muutonseurannassa mantereella vähän.

3.2.7 Kurki

Kurkien (DIR) muutto kasautuu hankealueen luoteispuolelle, rannikon läheisyyteen, sekä keväällä että syksyllä, vaikka varsinainen päämuuttoreitti sijaitsee sisempänä, Kauhavanjokilaakson tienoilta itään. Keväällä kurkia havaittiin melko vähäisiä määriä kaikkiaan viitenä päivänä 12.–20.4. (76 yks., 10 parvea). Pääosin kurjet muuttivat pohjoisiin ilmansuuntiin, jotkut parvet myös itään tai länteen. Linnuista lähes kaikki lensivät hankealueen läpi, törmäyskorkeudella lensi 22 % (3 parvea).

Syksyllä kurkimuuttoa havaittiin vain 14.9., jolloin 84 lintua (7 parvea) lensi hankealueen läpi. Viisi parvista lensi lännenpuoleisiin suuntiin, ehkä hakeutuen rannikkoa myötäilevälle reitille. Linnuista 70 % (2 parvea) lensi törmäyskorkeudella, jolle kurki nousevissa ilmavirtauksissa helposti kohoaa. Vähäisestä lintujen määrästä huolimatta 14.9. oli yksi valtakunnallisista kurkien päämuuttopäivistä. Pirkanmaan parhaasta havaintopisteestä nähtiin tuolloin yli 14 000 muuttavaa kurkea (mm. Tiira-havaintopalvelun tiedot). Keski-Pohjanmaalla Ylivieskassa muutti 4 700 kurkea, Kokkolasta ilmoitettiin kurkien muuttaneen kaukaa idästä. Havaittu muutonkuva tuntui sijainniltaan sopivan hyvin valtakunnallisten päämuuttoreittien olettamaan, vaikka muuttovirran painopiste vaihtelee vuosittain tuuliolojen mukaan.

Kurjen lepäilijämäärät alueella ovat varsin vaatimattomia (Tuohimaa 2021). Peltoalueen länsiosassa Näverholmsmossenin pellolla lepäili 56 kurkea 27.9.

3.2.8 Maakotka

Esiaikuinen maakotka (VU, DIR) muutti 18.10. hankealueen yli varsin matalalla. Hyvin matalalla hankealueen kaakkoispuolella 13.11. nähty kotkalaji jäi tarkemmin määrittämättä.

16.1.2024

3.2.9 Merikotka

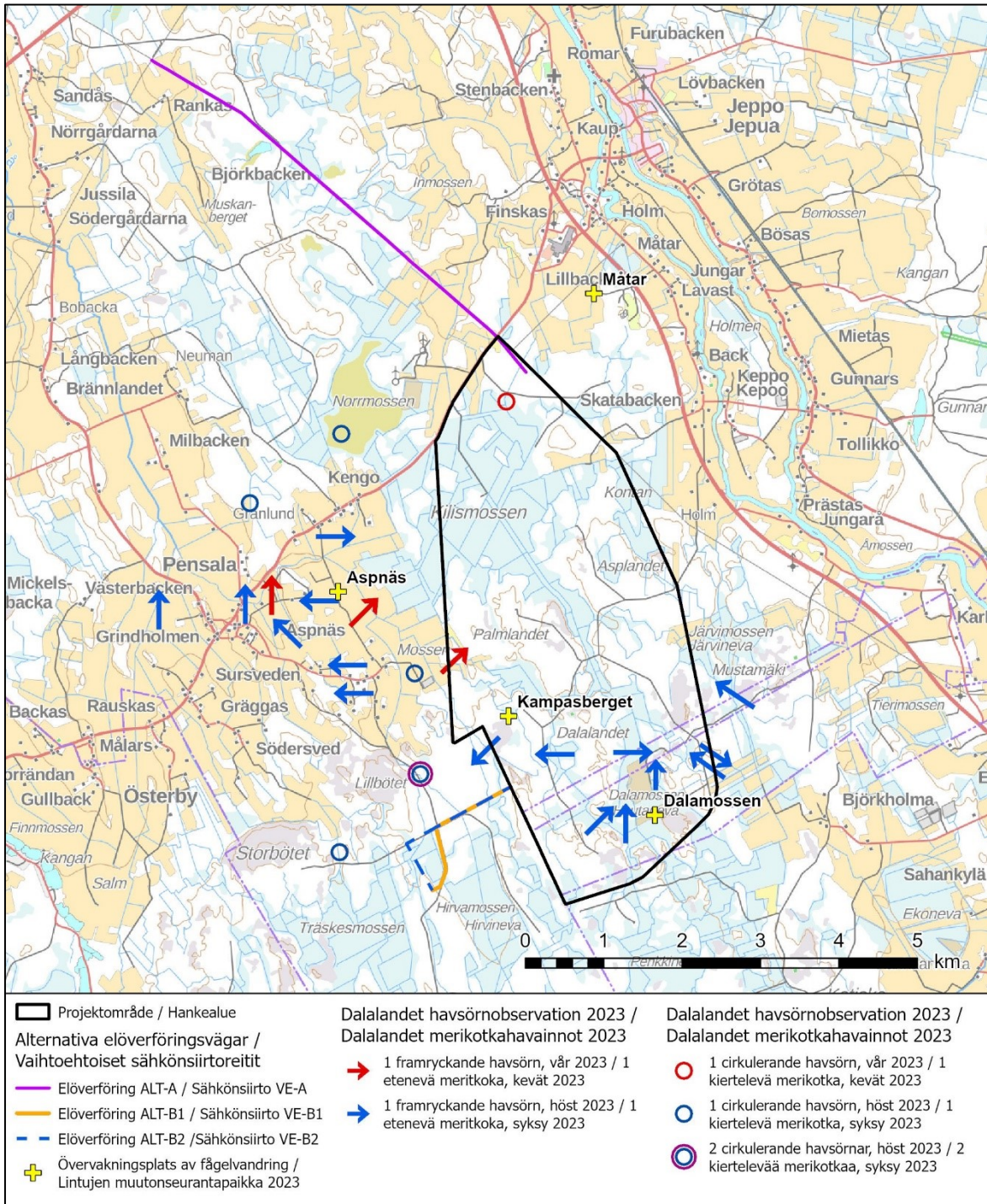
Keväällä merikotkia (DIR) nähtiin vain vähän, neljä yksilöä. Linnuista ainakin yksi vaikutti enemmän paikalliselta kuin muuttavalta yksilöltä. Yksi keväisistä merikotkista lensi törmäyskorkeudella, muut korkeammalla. Valtaosa havaituista merikotkista (75 %) lensi hankealueella tai sen kautta. Syksyllä merikotkia havaittiin yhtä päivää lukuun ottamatta kaikkina havaintopäivinä. Lentoja kirjattiin 25, mutta mahdollisiksi muuttajiksi tulkittiin vain muutama lintu. Useimmat merikotkat vaikuttivat olevan seudulla paikallisia tai muuten kierteleviä lintuja, minkä vuoksi kohtalaisen suuri osuus havainnoista koskee samoja yksilöitä. Eniten näkyi aikuispukuisia lintuja, joiden erottaminen toisistaan pukutuntemerkkien perusteella on hankalaa, mutta 2-3 eri yksilöä oli melko tavanomainen päiväkohtainen määrä. Ainakin kuusi eri lintua havaittiin 5.10., joista viisi aikuista lintua kaarteli yhdessä hankealueen luoteispuolella.

Merikotkia nähtiin sekä hankealueen yllä (64 % havainnoista) että eri puolilla sen ympäristössä (Kuva 5). Etenevien lintujen merkinnät on sijoitettu kuvaan ohituspuolien mukaisesti lähelle havainnointipistettä, kiertelevät linnut sinne missä ne on ensiksi havaittu. Merkintätekniikan syiden ja havainnoinnin katveiden vuoksi havainnot keskittyvät havainnointipaikkojen lähistölle. Todellisuudessa lintujen liikehdintä on sijoittunut tasaisemmin hankealueelle ja sen ympäristöön, kuten lentoa kuvaavien nuolten suunnista voi päätellä. Kierteleviksi merkityillä merikotkilla ei ollut havainnointihetkellä selvää lentosuuntaa, linnut kaartelivat merkinnän osoittamilla tienoilla. Havainnot eivät osoita perimäreviirejä.

Havaintoja tehtiin enemmän rannikon suunnalta. Sieltä lennot saattoivat suuntautua hankealueen yli esimerkiksi itään Kauhavan peltoalueiden suuntaan. Puolet merikotkista havaittiin törmäyskorkeudella (52 %), mille suuret petolinnut tyypillisesti kohoavat kaarrellessaan nousevissa ilmapvirtauksissa. Merikotkille oli tavallista kohota kaartelussa törmäyskorkeutta ylemmäksikin. Lentoa voi tapahtua millä korkeudella hyvänsä, esimerkiksi marraskuun viileinä ja tuulisina havaintopäivinä merikotkien matkalento tapahtui matalalla, vain hieman puunlatvojen yläpuolella. Kerran nähtiin aikuisen merikotkan suuntaavan matkalennossaan kohti rannikkoa törmäyskorkeudella kohti Jepuan tuulivoimaloita. Lintu muutti kurssiaan kuitenkin hyvissä ajoin ja ohitti voimalat – lentokorkeuttaan muuttamatta – lounaispuolelta, melko etäällä voimaloista.

16.1.2024

Kuva 5. Merikotkahavainnot Dalalandetin hankealueen ympäristössä kevään ja syksyn 2023 seurannoissa. Kartassa esitetyt nuolet kuvaavat yksittäisten etenevien merikotkien lentosuuntia. Ympyröillä on esitetty paikalliset/kiertelevät merikotkat (selostettu tarkemmin kohdan 3.2.9 tekstissä).

16.1.2024

3.2.10 Suuret haukat

Suuria haukkoja nähtiin muutonseurannoissa vain vähän. Mehiläishaukka (EN, DIR) nähtiin vain 28.9., jolloin nuori lintu muutti hankealueen läpi varsin matalalla. Ainoa nähty ruskosuohaukka (DIR) suuntasi länteen 14.9. törmäyskorkeuden yläpuolella. Sen sijaan kuudesta havaitusta sinisuohaukasta (VU, DIR) viisi muutti matalalla myös hankealueen metsän yllä, yksi törmäyskorkeudella. Näistä kevätmuuttajia oli vain yksi. Piekanoita (EN) muutti kuusi, niistä viisi törmäyskorkeudella (kevät/syksy). Hiirihaukka (VU) kohdattiin vain 14.9. Kaksi keskenään "kisailevaa" lintua olivat puvultaan vanhoja lintuja, kokoeron perusteella koiras ja naaras. Lentonäytös oli soidinlennon kaltaista, ja kyseessä saattoi olla hankealueella reviiriä pitävä pari. Linnut kohosivat välillä törmäyskorkeuteenkin asti. Lisäksi keväällä nähtiin törmäyskorkeuden yläpuolella muuttanut hiirihaukkasuvun edustaja. Kanahaukkoja (NT) nähtiin keväällä kerran ja syksyllä kymmenen kertaa, mutta osa havainnoista saattoi koskea samoja lintuja. Vanhat kanahaukat pyrkivät pysyttelemään reviiriensä läheisyydessä ympäri vuoden, ja muutama havainto saattoi olla tunnetun lähireviirin linnuista (ks. Tuohimaa 2021). Suuri osa havainnoista sijoittui toisaalle, ja ne saattavat viitata löytämättömään reviiriin lähistöllä. Useimmat lennot olivat matalalla tapahtuvia rivakoita siirtymiä, eivätkä vaikuttaneet muuttolennoilta. Yksi havainto oli törmäyskorkeudelta.

Tarkemmin lajilleen määrittämättömiä suuria haukkoja nähtiin kaksi. Suuret haukkalajit kohoavat helposti törmäyskorkeudelle kaarrellessaan nousevissa ilmavirtauksissa, mutta myös niiden matkalento voi tapahtua hyvin korkealla.

3.2.11 Pienet haukat

Varpushaukkoja nähtiin 31 yksilöä, joista yhdeksän (29 %) törmäyskorkeudella. Neljästä tuulihaukasta kaksi muutti törmäyskorkeudella. Havaitut neljä ampuhaukkaa (DIR) lensivät hyvin matalalla. Lajilleen määrittämättömiä pieniä haukkoja nähtiin yksi. Luontotyyppikartoittajat kohtasivat syksyllä hankealueella myös saalistavan muuttohaukan (VU, DIR).

Pienemmät haukkalajit kaartelevat ja muuttavat yleisesti myös varsin korkealla, suurempien sukulaistensa tavoin.

16.1.2024

3.2.12 Kuovi

Kuovi on kevätmuutollaan alueen toiseksi runsaimmin nähty kahlaajalaji (vrt. Tuohimaa 2021). Muutonseurannoissa kuoveja nähtiin vain kevätmuutolla, kaikkiaan 46 yksilöä (9 parvea) 17.–19.4. Useimmat niistä matkasivat koilliseen. Törmäyskorkeudella muutti 24 % linnuista.

Kuovin syysmuutto alkaa jo kesällä, ja pääosa alueen kautta muuttavista kuoveista oli jo poistunut ennen syysmuuton havainnoinnin aloittamista. Syysmuuttoa tapahtuu suhteellisesti enemmän yöllä, verrattuna kevääseen.

3.2.13 Pienemmät kahlaajat

Pienempiä kahlaajia nähtiin kevät- ja syysmuutolla vähän. Niistä lähes kaikki olivat peltoaukeita seurailleita, matalalla lentäneitä lintuja, eivätkä ilmeisesti varsinaisessa muuttolennossa. Kymmenestä taivaanvuohesta (NT) suuri osa oli paikallisiksi tulkittavia lintuja. Yksi taivaanvuohi lensi hankealueella metsän yllä törmäyskorkeudella. Töyhtöhyppä, kapustarinta (DIR), metsäviklo ja suokukko (CR, DIR) olivat muut havaitut lajit.

Lokkien seurassa lepäili 33 suokukkoa 27.9. lännempänä Näverholmsmossenin nurmella. Pienemmät kahlaajalajit, kuten taivaanvuohi, muuttavat pääasiassa yöllä. Monen kahlaajalajin muutto voi tapahtua hyvin korkealla. Kirkkaalla säällä se jää mantereella helposti havaitsematta.

3.2.14 Lokkilinnut

Hankealuetta ympäröivillä peltoalueilla ruokaili ja lenteli huomattavia määriä lokkilintuja. Peltojen lisäksi lokkeja houkuttelevat turkistarhat; Pensalan pelloilla turkistarhojen lintuja karkotettiin epäsäännöllisin välein kuuluvilla pamauksilla. Lokkilintujen lentelyä oli paljon, mutta tässä tarkastellaan niistä vain pidemmiksi tulkittuja siirtymiä, jollaisia mm. kaikki hankealueen ylittävät lennot olivat.

Syksyisen havaintojakson runsain laji oli harmaalokki (VU). Kirjattuja lentoja oli 389, joista keväältä kirjattiin vain viisi. Myös kalalokkeja oli runsaasti syyshavainnointijakson alkupuoliskolla, jolloin kirjattuja lentoja oli 254, keväältä vain yksi kirjaus. Nähdyistä naurulokeista (VU) tulkittiin keväällä muuttajiksi vain kahdeksan lintua. Syysmuuton havainnoinnissa naurulokit olivat ehtineet pääosin jo poistua seudulta ja kirjattuja lentoja tehtiin vain kuusi.

16.1.2024

Suuri osa lokkien paikallisliikeshinnästä tapahtuu peltoalueita myötäillen. Syysmuutonseurannassa ilmeni myös lokkien (lähinnä harmaalokkeja) säännöllinen lentoliikeshintä rannikon ja Pensalan peltojen suunnasta itään-itäkaakkoon hankealueen yli, lähinnä sen eteläosassa. Paluuliikeshinnästä oli vähemmän havaintoja, johtuen luultavasti muutonseurannan painottumisesta aamuihin ja aamupäiviin. Osin samansuuntaista liikeshintää havaittiin kalalokilla hankealueen pohjoispäässä 27.9., mutta päivän edetessä pääliikkumissuunnaksi vaihtui peltoaukeita seuraileva etelä-lounas. Havaittu harmaalokkien runsas liikeshintä erosi jyrkästi Mäkelän & Rinteen (2014) raportin tuloksista, koska sen muuttoaineistossa harmaalokit olivat hyvin niukkoja. Harmaalokeista ja lajilleen määrittämättömistä lokeista varsin suuri osa lensi törmäyskorkeudella (21 ja 22 %), kala- ja naurulokit lensivät matalammalla. Kuitenkin keväällä useimmat naurulokit havaittiin törmäyskorkeudella. Lokit kaartelevat usein nousevissa ilmavirtauksissa ja kohoavat silloin helposti törmäyskorkeudelle ja korkeammallekin.

Lokit voivat kokoontua päivällä suuriksi joukoiksi seudun peltoalueille. Kevätmuuttoaikaan Aspnäsin tienoon pelloille oli kerääntynyt n. 600 naurulokkia 14.4. Syksyllä peltoalueen länsiosassa Näverholmsmossenin tienoon pelloilla lepäili enimmillään n. 940 lokkia 27.9., jolloin ylivoimaisena valtalajina oli harmaalokki.

3.2.15 Sepelkyyhky

Sepelkyyhkyjä havaittiin vähän kevätmuutolla eli vain 14 lintua. Lennot tapahtuivat törmäyskorkeuden alapuolella. Syksyllä sepelkyyhkyn esiintyminen painottui voimakkaasti pelloille ja niiden tuntumaan. Varsinaisia muuttajia havaittiin vain vähän, useimmat lennot olivat paikallisten lintujen siirtymiä. Sepelkyyhkyn poismuutto tapahtui lyhyenä aikana lokakuun alkupuoliskolla; 18.10. ja sitä myöhempinä havaintopäivinä kyyhkyjä ei enää tavattu. Kaikkiaan syksyllä kirjattiin 108:n kyyhkyn lennot, joista vain yksi törmäyskorkeudella. Varsinainen muutto tapahtuu usein varsin korkealla. Sepelkyyhkyn muutto lienee seudulla hieman painottunut hankealueen luoteispuolelle (vrt. Tuohimaa 2021).

3.2.16 Tikat

Tikkahavaintoja kertyi suhteellisen paljon alkusyksyllä alkaneen suuren käpytikkavaelluksen ansiosta. Käpytikkoja ja lajilleen määrittämättömiä keskikoisia tikkoja – jotka käytännössä olivat samaa lajia – kirjattiin yhteensä 28 yksilöä. Joukossa saattaa olla joitakin paikallisten käpytikkojen lentoja. Muista

16.1.2024

saman kokoluokan lajeista määritettiin yksi pohjantikka (DIR, EVA). Kerran kirjattujen harmaapäätikan (DIR) ja ehkä palokärjenkin (DIR) lennot saattoivat olla paikallisten lintujen siirtymiä.

Tikat lentävät tyypillisesti melko matalalla, ja törmäyskorkeudella havaittiin vain yksi lintu. Lähes kaikki vaeltajat suuntasivat läntisiin ilmansuuntiin eli kohti rannikkoa.

3.2.17 Varislinnut

Hankealuetta ympäröivillä peltoalueilla ruokailee ja lentelee huomattavia määriä varislintuja, kuten variksia, mustavariksia ja naakkoja sekä tavanomaista enemmän myös korppeja. Peltojen lisäksi niitä houkuttelevat turkistarhat. Havaintojen kirjauskäytäntö oli vastaava kuin lokeilla, eli tässä tarkastellaan lennoista vain pidemmiksi tulkittuja siirtymiä eikä paikallisten lintujen lyhyitä ja matalalla tapahtuvia lentoja huomioitu. Tässä kuvatut havainnot perustuvat syysmuutonseurantaan, jolloin lajeilla on selkeästi enemmän liikehdintää.

Varsinaista muuttolentoa ei edellä mainituille lajeille tulkittu, ehkä naakkaa lukuun ottamatta. Mustavarikset kuitenkin katosivat seudun pelloilta lähes täysin lokakuun puolivälin jälkeen, jolloin Ahvenanmaalla oli havaittu runsasta varismuuttoa (Tiira-havaintopalvelun tiedot). Pelloilla runsaslukuisen variksen lentoja kirjattiin vain 41. Huomattavasti vähälukuisemman korpin lentoja kirjattiin saman verran (42) ja vastaavasti usein parvina lentävän naakan lentoja kymmenkertainen määrä (413). Variksen pidemmistä siirtymistä moni sijoittui törmäyskorkeudelle (34 %), korpilla ja naakalla osuudet olivat pienet (5 ja alle 1 %). Kookkaammat varislinnut kaartelevat usein nousevissa ilmavirtauksissa ja kohoavat silloin helposti törmäyskorkeudellekin.

Pienemmistä varislinnuista närheä (NT) havaittiin tavanomaista runsaammin eli 205 lintua. Lajilla oli suuri vaellus, joka jatkui varsin myöhään syksyyn. Lähes kaikki närhet suuntasivat läntisiin ilmansuuntiin. Pähkinähakkia nähtiin neljä yksilöä. Lajit lentävät usein matalalla puiden latvojen yläpuolella, törmäyskorkeudella havaittiin kumpaaakin lajia kerran. Pähkinähakit saattoivat olla seudun paikallisia lintuja, samoin kuin muutamat havaituista närhistä.

16.1.2024

3.2.18 Muut lajit

Muita muutonseurannan yhteydessä havaittuja huomionarvoisia lajeja olivat teeri (DIR, EVA), peltopyy (NT), selkälokki (EN, DIR), kiuru (NT), haarapääsky (VU), hömötäinen (EN), viherpeippo (EN), taviokuurna (EVA), isokäpylintu (EVA), pajusirkku (VU) ja pulmunen (VU). Havaitut määrät olivat vähäisiä ja koskivat lähinnä paikallisia lintuja. Näistä monet lajit olivat lähinnä hankealuetta reunustavien peltoalueiden levähtävää tai paikallista lajistoa. Peltopyy on alueella läpi vuoden tavattava paikkalintu. Hömötäisiä nähtiin syysvaelluksellaan 15 yksilöä (neljä parvea). Yksi selkälokki havaittiin keväällä paikallisena.

4 YHTEENVETO

Dalalandetin hankealueen pesimälinnusto koostuu enimmäkseen tavallisista, ympäristövaatimuksiltaan joustavista lajeista. Hankealueen metsät ovat valtaosin tavanomaista, melko nuorta talousmetsää. Lähes kaikki turvepohjaiset alueet ovat ojitettu. Reheviä alueita on vähän.

Muutamia uhanalaisia tai muuten huomionarvoisia lintulajeja alueella kuitenkin esiintyy. Alueelta rajattiin linnustollisin perustein kolme arvokasta aluetta. Näillä alueella metsälintujen tiheys oli korkeampi kuin hankealueen muissa osissa, lisäksi alueelle osui joidenkin huomionarvoisten lajien reviirejä. Yksi arvokkaaksi määritellyistä alueista oli metson soidinalue. Myös teerien soidinpaikkoja on luultavasti alueella. Pöllöistä alueella todettiin vain viirupöllön reviiri. Päiväpetolinnuista alueella on hiirihaukan reviiri, lähituntumassa saattaa asustaa myös kanahaukka.

Edellä määriteltyjä linnustollisesti arvokkaita alueita ei tarvitse huomioida tuulivoima-alueen suunnittelussa sen tarkemmin kuin mitä maankäyttöä muuten ohjaavassa lainsäädännössä esitetään. Linnustollisesti arvokkaat alueet ja muut linnuston arvokohteet olisi silti hyvä huomioida voimaloiden ja huoltoteiden sijoittelussa. Muun muassa metsänhoitotoimissa esim. petolintujen pesäpaikat ja metson soidinalueet suositellaan huomioitavan (esim. Metsäteho 2020).

Kevät- ja syysmuutonseurannoissa havaittu muutto oli monilla lajiryhmillä melko vähäistä. Kohtalaista muuttoa havaittiin varsinkin metsähanhella, joiden valtakunnallinen päämuuttoreitti sijoittuu Pohjanmaalla rannikon läheisyyteen.

16.1.2024

Seutukunnan ylittää tai sitä sivuaa myös laulujoutsenen ja merikotkan valtakunnallinen päämuuttoreitti sekä kurjen merkittävä muuttoreitti. Näidenkin lajien päämuuttoaikoina muutto voi olla selvästi nyt havaittua runsaampaa, vaikka havainnointipäivät eivät parhaimpiin muutonhuippuihin osuneet. Havaintoaineiston perusteella tietyt lajit ja lajiryhmät altistuvat lentokorkeutensa perusteella muita selvemmin törmäyksille tuulivoimaloiden roottorien lapoihin. Törmäyskorkeudella lensi huomattava osa joutsenista (keväällä), metsä- ja tundrahanhista, kurjista, kuoveista, lokkilinnuista sekä variksista. Petolinnuista törmäyskorkeudella lensi usein merikotkia, piekanoita, hiirihaukkoja ja varpushaukkoja. Edellä mainittujen lajien ja lajiryhmien osalta seurantojen tulokset vastaavat hyvin muissakin selvityksissä havaittuja lainalaisuuksia. Todelliseen törmäysriskiin vaikuttavat muutkin tekijät, esimerkiksi lintujen taipumus väistää kohtaamiaan tuulivoiman tuotantoalueita.

16.1.2024

5 LÄHTEET

- Birdlife 2023. Tiira – Lintutietopalvelu. <https://www.tiira.fi/>
- Fagerholm, I. 2023: Utredning av förekomsten av ugglor, tjäderspelplatser, åkergröda och flygekorre inom Dalalandets vindkraftsområde i Jeppo, Nykarleby stad år 2022. – Nature-Invest.
- Lehtiniemi, T. & Toivanen, T. 2023: Lintujen päämuuttoreitit Suomessa – päivitys 2023. - Birdlife 2023.
<https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/paamuuttoreitit/>
- Maanmittauslaitos 2023. Karttakuvat ja rasteriaineistot.
<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/tiedostopalvelu>
- Metsäteho 2020: Metsänkäsittely ja linnusto. Metsätehon opas.
<https://puuhuolto.fi/metsankasittely-ja-linnusto/>
- Mäkelä, T. & Rinne, S. 2014: Lintujen kevät- ja syysmuuttoselvitys Vöyrin alueella - muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten arviointi. Raportti. – FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy.
https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Raportti_Voyrin_muuttolinnut_Osa1.pdf
- Punaisen kirjan verkkopalvelu 2019: <https://punainenkirja.laji.fi/>
- Suomen lajitietokeskus 2023. Lajitieto-, havainto- ja paikkatietoaineistot.
<https://laji.fi/>
- Tuohimaa, H. 2021: Uudenkaarlepyyn Björkbackenin tuulivoimahanke. Linnustoselvitys. Raportti. – Ramboll.

